

13.12.2024

1125/01.04.01.03/2024

Sisäministeriö
Maahanmuutto-osasto

VN/28596/2023

Suojelupoliisin lausunto hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle kansalaisuuslain muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan muutoksia kansalaisuuslain kansalaistamisen edellytyksistä henkilöllisyyteen, nuhteettomuuteen ja toimeentuloon. Hakijan velvollisuutta selvittää omaa henkilöllisyyttään lisättäisiin. Nuhteettomuusedellytystä muutettaisiin siten, että rikokseen syyllistymisestä johtuvat seuraukset olisivat entistä tuntuvammat. Toimeentulon osalta edellytettäisiin jatkossa turvattua toimeentuloa. Lisäksi korostettaisiin kansallisen turvallisuuden arvioinnin merkitystä kansalaisuuden saamisen kannalta.

Suojelupoliisi toteaa, että esityksen tavoitteet ovat kannatettavia ja esityksessä ehdotettavilla muutoksilla on kansallista turvallisuutta parantava vaikutus. Suojelupoliisi pääosin kannattaa esityksessä ehdotettuja muutoksia ja erityisesti kansallisen turvallisuuden arvioinnin lisäämistä koskemaan kansalaisuusilmoituksia.

Suojelupoliisi kuitenkin lausuu erityisesti kansalaisuuden menettämistä koskevien muutosten osalta seuraavaa. Esityksessä ehdotetaan, että kansalaisuuden menettämistä koskien laajennettaisiin sitä, mihin maanpetos-, valtiopetos- tai terrorismirikoksiin syyllistymisen perusteella kansalaisuuden voi menettää. Kansalaisuuden voisi esityksen mukaan jatkossa menettää sellaisten maanpetos-, valtiopetos- ja terrorismirikosten perusteella, joista voi lain mukaan seurata kuuden vuoden vankeusrangaistus nykyisen kahdeksan vuoden sijaan. Toinen muutos koskisi sitä, että kansalaisuuden menettämisen perusteena edellä mainituista rikoksista saatu rangaistus olisi neljä vuotta nykyisen viiden vuoden sijaan. Suojelupoliisi kiinnittää huomiota erityisesti muutokseen, joka koskee sitä, että kansalaisuuden menettämisestä voitaisiin päättää nykyistä vuoden lyhyemmän tuomitun rangaistuksen perusteella. Suojelupoliisi toteaa, että esitetyt muutokset kansalaisuuden menettämistä koskien ovat oikeasuuntaisia, mutta eivät riittäviä. Esityksestä ei ilmene ymmärrettäviä perusteita sille, että edellytettyä tuomittua rangaistuksen pituutta lyhennetään ainoastaan vuodella. Lisäksi valmistelun aikana on esityksestä ilmenevälläkin tavalla harkittu myös sitä vaihtoehtoa, jossa riittäisi, että henkilö on tuomittu ehdottomaan vankeuteen edellä mainituista rikoksista

ilman edellytystä tuomitun rangaistuksen pituudesta. Syytä, miksi tähän ratkaisuun ei ole päädytty, ei selviä esityksestä.

Maanpetos-, valtiopetos- ja terrorismirikokset kohdistuvat aina valtion elintärkeisiin etuihin ja varsinkin vähintään kuuden vuoden enimmäisrangaistuksen rikokset kohdistuvat niihin aina vakavalla tavalla, jolloin niihin syyllistymisellä tulisi mahdollistaa kansalaisuuden poistaminen siihen katsomatta, mikä rangaistus niistä on tosiasiallisesti tuomittu. Kyseisiä rikoksia koskevista rangaistussäännöksistä ilmenevät rikosten enimmäisrangaistukset kuvaavat jo itsessään täysin riittävällä tavalla tekojen moitittavuutta ja paheksuttavuutta samoin kuin niiden vahingollisuutta suojeleuintressin eli valtion elintärkeiden etujen kannalta. Tällöin ei erillistä edellytystä tuomitun rikoksen pituudelle ole perusteltua lisätä. Hallituksen esitysluonnoksen kansainvälisestä vertailuosiosta selviää, että ainakin Tanskassa, Norjassa ja Alankomaissa kansalaisuuden menettäminen on kytketty pelkästään tiettyihin rikosnimikkeisiin.

Suojelupoliisi piti voimassa olevaa edellytettyä viiden vuoden tuomittua rangaistusta ylimitoitettuna jo silloin, kun siitä vuonna 2019 säädettiin. Suojelupoliisi katsoo, että esityksen mukainen rangaistusedellytyksen lyhentäminen yhdellä vuodella ei ole riittävä toimi vaan rangaistuksen pituus on edelleen ylimitoitettu. Rangaistuksen pituutta koskeva edellytys on esityksenkin perusteella ylipäänsä tarpeeton. Tuomitun rangaistuksen pituusedellytyksestä saattaa seurata myös se, että sellainen valtion elintärkeitä etuja vakavasti vaarantava rikos, joka tekijästä riippumattomista syistä on jäänyt yrityksen asteelle, ei hyvin todennäköisesti voisi johtaa kansalaisuuden menettämiseen.

Suojelupoliisi toteaa siten, että esitysluonnoksessa pitäydytään edelleen perusteettomasti kansalaisuuden menettämisen osalta tietyn mittaiseen rikostuomioon. Esityksen kansainvälisestä vertailuosiosta selviävällä tavalla viitatus kansalaisuusyleissopimuksen sekä Euroopan ihmisoikeussopimuksen osapuolena olevat valtiot ovat mahdollistaneet kansalaisuuden menettämisen ilman tuomitun rangaistuksen pituusedellytystä. Siten esityksen kansainvälisen vertailunkin perusteella Suomen kansalaisuuden menettämisen kynnys on asetettu edelleen suhteettoman korkeaksi.

Suojelupoliisin päällikkö

Juha Martelius

Suojelupoliisin ylitarkastaja

Heli Heikkola

Asiakirja (ID 60488) on sähköisesti allekirjoitettu Suojelupoliisin asiankäsittelyjärjestelmässä 13.12.2024 8.41.04. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

